

อิทธิพลของสุภาษิตสอนหญิงไทย ในสุภาษิตฉบับสตรีเขมร

อุบล เทศทอง*

ภูมิหลังสุภาษิตฉบับสตรี

สุภาษิตฉบับสตรีเป็นวรรณคดีประเภทคำสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้อบรมสั่งสอนผู้หญิงทั่วไป

สุภาษิตฉบับสตรีของเขมรเท่าที่พบมี 3 ส่วน คือ

1. ส่วนนมัสเด็จพระ
พระวิสุทธิกษัตริย์ (พระองค์

*อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้วง) ทรงพระราชนิพนธ์ในมหาศักราช 1759 ตรงกับพุทธศักราช 2380 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สั่งสอนผู้หญิงให้มีแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน เนื้อหากล่าวถึงหญิง 108 จำพวก จิตหญิง 3 เวลา ภริยา 7 จำพวก และสามีสงเคราะห์ภริยา 5 สถาน ฯลฯ

2. ส่วนของ มื๋น-ไม เป็นฉบับสตรีที่แต่งโดยใช้คำประพันธ์ประเภท กุซงคลีลา มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอนผู้หญิงโดยทั่วไป การปฏิบัติตนของผู้หญิงในฐานะภรรยาและภรรยาประเภทต่าง ๆ

3. ส่วนนอกอุสตันตปรีชา (อินท์) ซึ่งเป็นฉบับที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

นอกอุสตันตปรีชา (อินท์) เกิดที่บ้านรากาโง อำเภอมุกดาหาร เขต กันดาล ในวันจันทร์ เดือนอาสาธ ปีวอก พุทธศักราช 2402 ในรัชกาลสมเด็จพระศรีรังษามาธิราชบดินี (พระองค์ด้วง) เริ่มการศึกษาครั้งแรกที่วัดเมื่ออายุได้ 10 ปี โดยเริ่มเรียนอักษรเขมรและคัดแปลคัมภีร์ต่าง ๆ และเมื่ออายุ 20 ปี ได้เข้ามาเรียนวิชาในประเทศไทยเป็นเวลา 7 ปี หลังจากนั้นได้กลับไปประเทศเขมรต่อมาได้ลาสิกขามีครอบครัวและภายหลังได้รับราชการมีตำแหน่งเป็นหลวงวิจิตรโวหารและได้ทำงานในกลุ่มพุทธศาสนบัณฑิตทำหน้าที่เปรียบเทียบกับกระบวน จูบาบ¹ และได้ช่วยเรียบเรียงพงศาวดารเขมรด้วย

นอกอุสตันตปรีชา (อินท์) เป็นผู้มีความรู้ภาษาเขมร ภาษาบาลี และภาษาไทยเป็นอย่างดี ประกอบกับท่านมีความอุตสาหะมาก จึงมีผลงานด้านการประพันธ์มากมายทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผลงานด้านร้อยแก้วที่เด่นที่สุดคือเรื่องคติโลก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ความรู้โดยนันทินานมาเป็นสื่อในการสอนผู้อ่าน ส่วนด้านร้อยกรองนั้นท่านได้รับยกย่องว่าเป็นกวีที่มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่งในศตวรรษที่ 20 ผลงานด้านร้อยกรองของท่านมีมากมายหลายเรื่อง เช่นวรรณกรรมนิราศเรื่องนิราศนครวัด และวรรณกรรมคำสอนเรื่องสุภาสิตฉบับสตรี ซึ่งเป็นหนังสือที่วาดด้วยแบบอย่างการปฏิบัติตนของผู้หญิง

1. จูบาบ (ฉบับ) หมายถึง กฎเกณฑ์ที่ใช้สำหรับสอนคนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มักนิยมตั้งชื่อตามผู้ที่ถูกสอน เช่น ฉบับสอนหญิง (ฦๅบู้ญี) ฉบับสอนชาย (ฦๅบู้บุย) ฉบับสอนเด็ก (ฦๅบู้กูยเฮ)

สุภาสิตฉบับสตรีนี้ ออกญาสุตตันตปรีชา (อินท์) ได้แต่งขึ้นในขณะที่ท่านดำรงฐานันดรศักดิ์เป็นหลวงวิจิตรโวหาร ดังปรากฏในตอนต้นเรื่องที่กล่าวถึงผู้แต่งว่า

ขุณฺโพบานหลวงวิจิตรโวหารแจ้ง
(ฉันได้หลวงวิจิตรโวหารแจ้ง)
แปรสุนฺทรแดงกาพย์ภิปราย
(แปลสุนฺทรแต่งกาพย์ภิปราย)
ทุกทวนมานสตรีสุรีทางหลาย
(ไว้สั่งสอนสตรีศรีทั้งหลาย)
ตามบริยายตมฺร่าปจฺบาบ่นารี
(ตามบรรยายตำรับฉบับนารี)

(สุภาสิตฉบับสตรี)

พุทธศาสนบัณฑิตย์² ได้จัดพิมพ์หนังสือสุภาสิตฉบับสตรีครั้งแรกในหนังสือกัมพูชสุริยา ปีที่ 6 เลขที่ 4 เดือนเมษายน พ.ศ. 2477 แต่ไม่ค่อยแพร่หลายนักเนื่องจากพิมพ์รวมกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง ต่อมาพุทธศาสนบัณฑิตย์ได้จัดพิมพ์สุภาสิตฉบับสตรีขึ้นใหม่ในปี พุทธศักราช 2493 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานของออกญาสุตตันตปรีชา (อินท์) จินตกวีเอกให้เป็นแบบอย่างในการแต่งร้อยกรองและเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีโดยทั่วไป

ลักษณะคำประพันธ์

สุภาสิตฉบับสตรีแต่งโดยใช้คำประพันธ์เขมรประเภทบทพากย์ปราวีหรือบทพากย์ 8 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลอนแปดของไทย นักวิชาการหลายท่านได้สันนิษฐานว่าเขมรน่าจะได้รับอิทธิพลคำประพันธ์ประเภทนี้ไปจากกลอน

2. พุทธศาสนบัณฑิตย์ เป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ ตรวจสอบ ชำระ และจัดพิมพ์หนังสือวรรณคดีหรือหนังสือสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นสมบัติของชาติ

แปลของไทยเมื่อมีการแปลวรรณกรรมไทยเป็นภาษาเขมรในสมัยพระบาทสมเด็จพระพระพิริยวราวุธวชิราวุธ (พระองค์ด้วง)

สุภาษิตสอนหญิงไทยบ่อเกิดสุภาษิตฉบับสตรีเขมร

สุภาษิตสอนหญิง สุภาษิตสอนสตรีหรือสุภาษิตไทย เป็นวรรณคดีคำสอนซึ่งเชื่อกันว่าผู้แต่ง คือสุนทรภู่ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่า สุนทรภู่แต่งเรื่องนี้ระหว่างพุทธศักราช 2380-2383 พ.ณ. ประมวลมารคและจันท์ ขำวิไล สันนิษฐานว่าสุภาษิตนี้เป็นผลงานระยะแรก ๆ ของสุนทรภู่ก่อนเข้ารับราชการ (กรมศิลปากร 2538: 363) ในปัจจุบันก็ยังมีผู้เชื่อว่า สุนทรภู่แต่งสุภาษิตสอนหญิงกันอยู่อีกมาก จนกระทั่งสถิต เสมานิล (2517: 2) ได้เขียนบทความสรุปเกี่ยวกับผู้แต่งสุภาษิตสอนหญิงไว้ว่า

สุนทรภู่ไม่ได้แต่งสุภาษิตสอนหญิงเพราะเชิงลำดับความต่างกับเรื่องอื่น ๆ ทุกเรื่องที่ชี้ชัดว่าเป็นของสุนทรภู่

พจน์ อัยราชวงศ์ (2521: 152) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้แต่งสุภาษิตสอนหญิงไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง *จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภาษิตคำกลอนว่า* สุนทรภู่อาจไม่ใช่ผู้แต่งสุภาษิตสอนหญิงโดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. สุนทรภู่เขียนบทไหว้ครูไว้ต้นเรื่องเพียงเรื่องเดียวคือเรื่องพระไชยสุริยา และบทไหว้ครูนั้นก็เขียนเพียงสั้น ๆ ไม่เหมือนบทไหว้ครูในสุภาษิตสอนหญิง ส่วนบทไหว้ครูในสุภาษิตสอนหญิงกลับไปเหมือนบทไหว้ครูในนิทานเรื่องกายนคร ซึ่งปรากฏชื่อผู้แต่งว่า “ภู่” เหมือนกันแต่ไม่ใช่คนเดียวกับสุนทรภู่
2. การเลือกใช้คำในสุภาษิตสอนหญิงมีความไพเราะน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ของสุนทรภู่
3. สุนทรภู่ไม่นิยมใช้ชื่อ “ภู่” หลังจากรับราชการเป็นขุนสุนทร

โวหารแล้ว แต่ในสุภาสิตสอนหญิงซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรง
กล่าวว่าแต่งในปีพุทธศักราช 2380-2383 ซึ่งเป็นระยะหลังจากสุนทรภู่
รับราชการแล้วนั้น ยังปรากฏชื่อผู้แต่งว่า “ภู่” อยู่

4. การใช้คำว่า “สลึง” ซึ่งหมายถึงเงินเหรียญนั้น ในตำนาน
เงินตราของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวว่า มีการทำ
เหรียญสลึงในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสมัยหลังจากที่สุนทรภู่ถึงแก่กรรม
ไปแล้ว

พจน์ อัยราวงศ์ได้สรุปเกี่ยวกับผู้แต่งสุภาสิตสอนหญิงว่า ผู้แต่งอาจไม่
ใช่สุนทรภู่แต่อาจจะเป็นกวีคนอื่นที่มีชื่อ “ภู่” เหมือนกัน

ถึงแม้ว่าปัญหาเกี่ยวกับผู้แต่งสุภาสิตสอนหญิงจะยังไม่กระจ่างชัดว่าเป็น
ฝีมือการแต่งของสุนทรภู่ กวีเอกของไทย หรือกวีที่ชื่อ “ภู่” ท่านใดก็ตามแต่
สุภาสิตสอนหญิงก็มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อคนไทยในการใช้เป็นเครื่องมือ
อบรมสั่งสอนผู้หญิงไทยมาหลายยุคหลายสมัย จะเห็นว่าผู้ใหญ่มักนำข้อความ
ในสุภาสิตสอนหญิงมากล่าวสอนลูกหลานของตนมาเป็นเวลาช้านานแล้ว แม้ว่า
เนื้อหาของคำสอนบางเรื่องจะพ้นยุคพ้นสมัยไปแล้วก็ตามแต่ก็ยังมีส่วนคำสอน
อีกเป็นจำนวนมากที่สามารถนำมาปรับใช้สั่งสอนผู้หญิงไทยได้ทุกยุคทุกสมัย

สุภาสิตสอนหญิงนอกจากจะมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิงไทยโดย
ทั่วไปแล้ว แม้แต่กวีชาติอื่นก็ยังประจักษ์ถึงคุณค่าของสุภาสิตสอนหญิงว่ามีคุณค่า
สมควรนำไปเป็นแบบอย่างให้ ผู้หญิงได้ประพฤติปฏิบัติ จึงได้มีสุภาสิตฉบับ
สตรีของเขมรเกิดขึ้น ซึ่งผู้เขียนสันนิษฐานว่าน่าจะได้รับอิทธิพลไปจากสุภาสิต
สอนหญิงของไทย โดยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างสุภาสิตสอนหญิงไทยกับสุภาสิต ฉบับสตรีเขมร

วรรณคดีเขมรหลายเรื่องมีหลักฐานว่าแปลไปจากวรรณคดีหรือวรรณ-

กรรมของไทย โดยบางเรื่องก็อาจจะบอกไว้ในวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ว่า แปรพิภาษาเสียม (แปลจากภาษาไทย) เช่นเรื่องจันทโครพ หรือเรื่องมุจลินท์ ของบัณฑิตสอาด หรือเรื่องดาวเรืองของออกญาจักรี (แก้ว) ซึ่งได้กล่าวไว้ตอนต้นเรื่องว่าได้นำเอาเรื่องนี้ไปจากประเทศไทย

สุภาสิตฉบับสตรีเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนสันนิษฐานว่า ออกญาสุตตันตปรีชา (อินท์) แปลไปจากสุภาสิตสอนหญิงของไทย ถึงแม้ว่าในฉบับสตรีจะกล่าวไว้เพียงว่า แปรสุนทรแดงกาพย์ปราชัย ต่อจากชื่อของผู้แต่ง โดยมีได้ระบุว่าแปลมาจากเรื่องใดหรือของใคร แต่เมื่อผู้เขียนศึกษาเนื้อหาของสุภาสิตฉบับสตรีของเขมรประกอบกับข้อสมมุติฐานอื่น ๆ ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสุภาสิตฉบับสตรีของเขมรแปลไปจากสุภาสิตสอนหญิงของไทยอย่างแน่นอน โดยผู้เขียนจะเปรียบเทียบเนื้อหาของสุภาสิตสอนหญิงฉบับของไทยและสุภาสิตฉบับสตรีของเขมรเพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เนื้อหาส่วนที่เหมือนกัน

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกัน เช่นกวีเริ่มเรื่อง ด้วยการไหว้ครูดังความว่า

ชูลีหัตถ์ฉันทสการวางเหนือเกศ	ชูลีหัตถ์ฉันทสการวางเหนือเกศ
ต่างประทีปโกสุมประทุมเทศ	(ชูลีหัตถ์ฉันทสการวางเหนือเกศ)
จิตวิเศษเทียบพระบาทพระศาสดา	ต่างประทีปโกสุมประทุมเทศ
ซึ่งเป็นโมลีโลกทั้งไตรจักร	(ต่างประทีปโกสุมประทุมเทศ)
ดั่งประทีปสว่างทุกทิศา	จิตตวิเศษอาร์พบาทพระศาสดา
ซึ่งหายลับไปในอนา	(จิตวิเศษน้อมพระบาทพระศาสดา)
ไปสู่มหานิพพานสราญรมย์	สิ่งขามาลีโลกทั้งไตรจักร
(สุภาสิตสอนหญิง)	(อันเป็นโมลีโลกทั้งไตรจักร)
	ถูกกล่หาก่ประทีปสว่างทุกทิศา

(ตั้งประทีปสว่างทุกทิศ)

กนลงบาทสลาตเทากนงอนา

(ก็ลวงลับดับไกลในอนา)

กาน่มหานิพพานสมรณตรมย

(สู่หานิพพานสำราญรมย์)

(สุภาสิตฉบับสตรี)

เมื่อพิจารณาบทไหว้ครูจะเห็นว่าสุภาสิตทั้งสองฉบับมีเนื้อหาเหมือนกัน
นอกจากนั้นก็ยังใช้ถ้อยคำคล้ายกันอีกด้วย

ต่อจากบทไหว้ครูก็จะสอนผู้หญิงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจัดประเภทได้ดังนี้
คือ

สอนเรื่องการครองตน

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีสอนผู้หญิงว่าต้องรู้จักครองตน
ให้ดี วางตัวให้เหมาะสมกับชาติตระกูล โดยเฉพาะการปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม
เพราะคุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความบริสุทธิ์ ถ้าหญิงใดปล่อยตัวปล่อยใจให้มัว
หมองก็เปรียบเหมือนดวงแก้วที่แตกร้าวไม่มีคุณค่าควรแก่การยกย่องเชิดชู
สุภาสิตทั้งสองฉบับกล่าวไว้ตรงกันดังความว่า

เป็นสาวแต่แร้วสวยสะอาด

ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า

แม้แตกร้าวรานร่อยถอยราคา

จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง

(สุภาสิตสอนหญิง)

ขลวนตรุนเพญจทั้งวงสนารี

(ตัวตรุนเป็นสาวรุ่นนางค์นารี)

ภูจมณีสุรยกานตามาญมไฉ

(จุจมณีสุรกานต์มีค่า)

แมนเป้แบกแบกรบประกาลณา

(แมนแตกชำประการไฉ)

ก็ถอยไถลจะไถกรกกลกักร

(ก็ถดถอยราคาให้ถูกลง)

(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาสิตทั้งสองฉบับยังได้กล่าวถึงการมีคู่ครองของผู้หญิงว่า

เมื่อสูงงอมหอมหวานจึงควรหล่น	กาลทุโชศวรรชระชระจากทง
อยู่กับต้นอย่าให้พรากไปจากที่	(เมื่อสูงงอมควรร่วงผลจากก้าน)
อย่าชิงสุกก่อนห่ามไม่งามดี	กุ่มชระฉวยโอयरลงพีฌิมเทา
เมื่อบุญมีคงจะมาอย่าปรารมภ์	(อย่าหล่นให้ตกไกลออกจากต้น)
(สุภาสิตสอนหญิง)	กุ่มณฌีมชระมุนไอยหมงเสา
	(อย่าชิงสุกก่อนห่ามให้หมองเศร้า)
	ยลมันตรูจวบนำรพีพินูราณ
	(ซึ่งผิดกับภกฏสตรีจากโบราณ)
	(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาสิตทั้งสองฉบับมีเนื้อหาในการสอนเกี่ยวกับการมีคู่ครองของผู้หญิงเหมือนกันว่า ควรปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับเวลาไม่ควรประพฤติดังผิดไปจากแบบแผนประเพณีและใช้วิธีการสอนโดยการเปรียบเทียบเช่นเดียวกันโดยเปรียบเทียบผู้หญิงกับผลไม้ว่า ควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอนคือสุก แล้วจึงอมส่งกลิ่นหอมหวานไปทั่วแล้วจึงหล่น ผลไม้ชนิดใดเป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังกล่าวจะมีรสชาติอร่อยเป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไป ผู้หญิงก็เช่นเดียวกันเมื่อจะมีคู่ครองควรให้เหมาะสมกับเวลา เมื่อมีอายุพอสมควรจึงค่อยคิดถึงเรื่องการมีคู่ครองและควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอน ไม่ควรประพฤติดังสำนวนไทยที่ว่าชิงสุกก่อนห่าม หรือ ทุ มุน สุรกาล (อัมบุณสุรกาล) ในสำนวนเขมร

สอนเรื่องกิริยามารยาท

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีสอนเรื่องกิริยามารยาทของผู้หญิงไว้ดังนี้

อย่าเดินกรายย้ายออกยกผ้าห่ม
อย่าเสยผมกลางทางหว่างวี่ถึ
(สุภาสิตสอนหญิง)

กุ่มีรกรายโยดโงกขนิทขนก
(อย่าเดินกรายส่ายตัวไปมา)
กุ่มีตสกกกณณาลธลามินสนิทร
(อย่าหวิผมกลางทางไม่ตั้งาม)
(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาสิตทั้งสองฉบับสอนเกี่ยวกับการเดินว่าผู้หญิงควรเดินด้วยกิริยาที่
สำรวมไม่เดินโยกตัวไปมา ไม่ควรใช้มือเสยผมหรือหวิผมกลางทางเดินถือว่า
เป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสม

สอนเกี่ยวกับการพูด

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีได้สอนเกี่ยวกับการพูดว่าผู้-
หญิงที่ดีควรพูดจาให้ไพเราะนุ่มนวล น่าฟัง ไม่ควรพูดเสียงดัง กระโชกโฮก-
ฮากหรือพูดคำหยาบคาย ดังความว่า

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น
อย่าคะคั้นคะคอกให้เคื่องหู
ไม่ควรพูดก็อย่าพูดถึงมึงกู
คนจะหล่ส่ว่งลามไม่ขามใจ
(สุภาสิตสอนหญิง)

โทะปรสรัยจรจานรณโอะ
(แม้ว่าจะปราศรัยเจรจากับใครนั้น)
กุ่มีโพลพากุยทรโคะโอยโมะมาน
(อย่าพูดกระโชกกระซอกให้มัวหมอง)
มินคัวรสฏีอญมึงโอยชิงขาน
(ไม่ควรพูดกุ่มึงให้โกรธกัน)
พากุยติรจจนกุ่มีแถลลงส่แงงเจญ
(คำเดรัจฉานอย่าพูดแสดงออกมา)
(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาสิตทั้งสองฉบับยังสอนให้เห็นความสำคัญของการพูดว่า เกิดเป็นคน
จะได้ดีหรือได้ชั่วก็เพราะลมปากหรือลิ้น ฉะนั้นเมื่อจะพูดอะไรควรวิเคราะห์ให้
ถี่ถ้วนก่อนพูด ดังความว่า

เป็นมนุษย์สุดนิยมเพียงลมปาก	ชามนุษย์เนนึ่งสาคาส์ครีมขยล่มาต์
จะได้ยากโทยหิวเพราะชีวหา	(เป็นมนุษย์นี้สิ่งสำคัญคือลมปาก)
แม้หนพุดดีมีคนเขาเมตตา	กานมานขุดต่เกิตยสโพระชีวหา
จะพุดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสม	(จะมั่งมียากจนเกิดยศเพราะชีวหา)
(สุภาสิตสอนหญิง)	เคเมตตาราบอานบานลาภลน่
	(เขาเมตตาได้ลาภเหลือล้น)
	(สุภาสิตฉบับสตรี)

จะเห็นว่าสุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีมีเนื้อหาที่สอนเกี่ยวกับการพูดเหมือนกันคือสอนวิธีพูดและสอนให้เห็นถึงความสำคัญของการพูดดี

สอนเรื่องการประหยัด

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีสอนให้ผู้หญิงรู้จักประหยัดระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ดังความว่า

มีสสิ่งพึงประจบให้ครบบาท	มานมวสสิ่งปริงปรจบไยครบบาท
อย่าให้ขาดด้วยของต้องประสงค์	(มีหนึ่งสสิ่งให้ประจบให้ครบบาท)
ถ้าทำน้อยกินน้อยค่อยบรรจง	กุไยขาดโดยการมินคัวรทิญ
อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน	(อย่าให้ขาดโดยการไม่ควรซื้อ)
ไม่ควรซื้อก็อย่าไปไฟซื้อ	เบีสิจจเหตุวิจิตจิตไยเพญ
ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งคราวนาน	(ถ้ากินน้อยทำน้อยคิดให้เต็ม)
(สุภาสิตสอนหญิง)	กุจ่ายเจญเลิสกนต่งขุดต่เงิงฎล่
	(ถ้าจ่ายมากเกินไปกำหนดความจนจะมาถึง)
	มิญคัวรทิญกุเทาทิญบุลเคมก
	(ไม่ควรซื้ออย่าไปยืมเขามาซื้อ)
	เมิลโลกลุมมแตมวยคราลวล่
	(พิจารณาดูให้พอดีกับฐานะ)
	(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาชิตทั้งสองฉบับได้สอนในเรื่องของการประหยัคว่า ให้รู้จักสะสมทรัพย์ ให้ระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่ายเงินจะซื้ออะไรให้พิจารณาให้ถ้วนถี่ว่าควรซื้อหรือไม่ และเมื่อตัดสินใจจะซื้อสิ่งใดก็ให้คาดคะเนให้พอเหมาะกับความจำเป็นที่ต้องใช้ไม่ให้เหลือทิ้ง

สังคมไทยและสังคมเขมรมีค่านิยมที่เหมือนกันคือ สามีนี้น้ำที่ทำงานหาเงิน ภรรยาทำหน้าที่เก็บเงินที่สามีหามาได้และนำมาใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัว ถ้าภรรยารู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่เหมาะสม ครอบครัวก็จะมีเงินเหลือเก็บ แต่ถ้าภรรยาใช้จ่ายฟุ่มเฟือยประเภทกระเซอกันร่ำในสำนวนไทย หรือผู้หญิงกระเซอทะเล (ใ้ปี้กัใ้ปี้เฐ) ในสำนวนเขมร ครอบครัวก็จะยากจน โดยเฉพาะสังคมเขมรนั้นยกให้ผู้หญิงเป็นผู้นำ เป็นผู้แก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว ครอบครัวจะยากจนหรือมีมั่งมี ทรัพย์สมบัติเก็บรักษาดีหรือสูญหายขึ้นอยู่กับภรรยาซึ่งเป็นแม่ศรีเรือน

การปฏิบัติต่อบิดามารดา

สุภาชิตสอนหญิงของไทยและสุภาชิตฉบับสตรีของเขมรสอนให้ผู้หญิงกตัญญูต่อพ่อแม่เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่มีบุญคุณต่อลูกมากเป็นทั้งผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ ลูกจึงควรกตัญญูและตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ด้วยการเลี้ยงดู ลูกคนใดปฏิบัติดังกล่าวต่อพ่อแม่ได้ก็จะเป็นกุศลอันยิ่งใหญ่ และได้รับการสรรเสริญจากบุคคลทั่วไป ดังความว่า

ด้วยชนกชนนีมีพระเดช
ได้ปกเกศเกศามาจนใหญ่
อุ้มอุทรป้อนข้าวมาหาไร
หมายจะได้พึ่งพาิตาดวง
ถ้าเราดีมีจิตคิดอุปถัมภ์
กุศลล้ำเลิศเท่าภูเขาหลวง
จะปรากฏยศยี่งสิ่งทั้งปวง
กว่าจะล่วงลุถึงซึ่งนิพาน
(สุภาชิตสอนหญิง)

โพระชนกชนนีที่ราบอ่าน
(เพราะชนกชนนีที่นับถือ)
บงเกิดปราณบานธัญญ์เสกภูมิ
(บังเกิดชีวิตได้รู้ความ)
ถนอมบกับบุญกบายจันเ
(ทะนุถนอมป้อนข้าวปลาอาหาร)
ปงนึ่งพึงกูนสุริชาติรมุข
(ปรารถนาให้ลูกสาวเป็นหน้าเป็นตา)
เป็นวนชามานจิตตอุปุตถมก

(ถ้านางมีจิตคิดอุปถัมภ์)
กุศลนำช่วยโดยยานกฐิสุข
(กุศลนำช่วยให้ได้ความสุข)
นี่ปรากฏเกตุติเณมาหรือสุสสุก
(ก็ปรากฏชื่อเสียงเลื่องลือทั่วเมือง)
ฎราบลู่โหลพะมุขกานพิมาน
(ตราบนจนถึงพิมาน)
(สุภาสิตฉบับสตรី)

การปฏิบัติต่อสามี

สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรียึดกล่าวถึงหน้าที่ของภรรยาที่ต้องปรนนิบัติดูแลสามีทั้งเวลาอนและเวลากิน เช่น

ยามสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน
จุดไฟเข้าไปส่องในห้องก่อน
ระวังดูปูบดสลัดที่นอน
ทั้งฟูกหมอนอย่าให้มีธุลีลง
ถ้าแม้ว่าภัสสตาเข้าค้ายาส์น
จงกราบบาททุกครั้งอย่างพลั้งหลง
แม้เมื่อเย็นเห็นเจ็บปวดในทรวงตรง
ช่วยบรรจงนวดพั้นให้บรรเทา
ประพฤติกายสยสมระนอนหลับ
อย่ากลิ้งกลับมือไม่ไปป้ายเขา
นอนให้ดมีสติศิริรา
อย่าซบเซาอยู่แจ้งแสงพยับ
จงรีบพินตื่นก่อนภัสตา
น้าล้างหน้าทาไว้ให้เสร็จสรรพ
จึงหุงข้าวต้มแกงแต่งสำรับ

เพลนิตุราจวบสที่ภูโณก
(เวลานอนให้ปิดกวดที่นอน)
กาลนิ่งเฉก ๆ เฌงไภฏัสตา
(เวลาจะนอนนอนซ้นมือภัสตา)
กุ่มนุทิมเกียกเกยเขนียสเม็คุณา
(อย่าเคียดคูให้หมอนเสมอกัน)
จุนิตุราชิตไกรมลูมมปรติบตต
(จงนิทรากระเถิบต่ำพอปฏิบัติ)
ดลเพลไกรจุนางไกรกมกมุนนฏี
(ถึงเวลาลุกขึ้นนางจงตื่นก่อนสามี)
สุลาบาริที่กทนนางเรียบจาด
(หมากบุหรี่น้ำล้างหน้านางเตรียมจัด)
เพลลุมมฆาส์ ๆ นฏีโดยกิจวตต
(เวลาพอเหมาะปลุกสามีเป็นกิจวัตร)
ก็เลือกหตตสุภาจาบบาทพระภัสตา

จัดประทับเทียบทำให้น่านวล
(สุภาสิตสอนหญิง)

(คือยกหัตถ์ขวาจับบาทพระภัสสดา)
นฤเญมกยกกทิกทนต์ลุภกฏร
(สามือออกมายกน้าล้งหน้า)
กนแสงสาก์หุโยภูกภกฏร
(ผ้าเช็ดหน้ายื่นให้เช็ดหน้า)
(สุภาสิตฉบับสตรี)

สุภาสิตทั้งสองฉบับได้กล่าวถึงหน้าที่ของภรรยาที่ต้องปรนนิบัติสามีโดยกล่าวถึงหลักปฏิบัติที่สำคัญ ๆ คือ ภรรยาต้องดูแลบิดกวดที่นอนให้เรียบร้อย ภรรยาต้องนอนที่หลังสามีและต้องตื่นก่อนสามี ที่น่าสนใจก็คือ สุภาสิตสอนหญิงของไทยได้กล่าวไว้ว่าภรรยาต้องกราบเท้าสามีสามครั้งก่อนนอน ส่วนสุภาสิตฉบับสตรีของเขมรไม่ได้กล่าวไว้ว่าเป็นเพราะเขมรไม่มี ธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าว

หน้าที่ของภรรยาอีกประการหนึ่งคือ การปรนนิบัติสามีขณะรับประทานอาหาร สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีได้กล่าวไว้ดังนี้

จระวังนั่งดูอยู่ใกล้ใกล้
เผื่ออะไรมันขาดจะเรียกหา
อย่าให้ร้องตะโกนโพนทนา
จงอุตส่าห์ตั้งใจระไวระวัง
อยู่จนผัวรับประทานอาหารแล้ว
นางห้องแก้วเจ้าจงกินเมื่อภายหลัง
อย่ากินก่อนนัศตาดูน่าซัง
เขาจะรังเกียจใจดูไม่ดี
(สุภาสิตสอนหญิง)

เญมกจากตู่ภูาสลตามเวลา
(ออกมาจัดหุงหาอาหารตามเวลา)
เสร็จกาลณเล็กมกต่างตามที่
(เมื่อเสร็จหนายกมาตั้งตามที่)
อนเญบฏีบริโศคเครื่องกระยา
(เชิญสามีบริโศคเครื่องกระยา)
ลงไฏสวามีโยยอสราคี
(ล้างมือสวามีให้หมดราศี)
องคุยนางเริ่ปรจำที่
(นั่งอยู่รับใช้ประจำที่)
บฏีหุบรวจสุมลีซาโกรยโง
(สามีกินเสร็จแล้วให้กินที่หลัง)

เป็นฎีกาจุฬาสถียาสัย
(ถ้าสามีเรียกให้เข้าร่วมสำหรับตามอัยยาคัย)
นางเล็กไผ่สัพพานเบี่ยง
(นางยกมือขึ้นไหว้สามครั้ง)
องคุยบต่าทาณานวนลอง
(นั่งพับขาให้เรียบร้อยหนานวลละออง)
ชาท่งโครพภูวกสตา
(เป็นทำนองเคารพภักศดา)
(สุภาสิตฉบับสตรี)

ในการรับประทานอาหาร สุภาสิตสอนหญิงและสุภาสิตฉบับสตรีกล่าวไว้เหมือนกันคือ ภรรยาทำหน้าที่จัดสำรับกับข้าวให้สามีรับประทานก่อน เมื่อสามีรับประทานอาหารเสร็จแล้วภรรยาจึงค่อยรับประทานและในขณะที่สามีกำลังรับประทานอาหาร ภรรยาจะต้องนั่งคอยปรนนิบัติรับใช้อยู่ข้าง ๆ ในฉบับสตรีกล่าวเพิ่มเติมไว้ว่าถ้าสามีเรียกให้ภรรยารับประทานอาหารร่วมสำรับด้วยให้ภรรยา ยกมือไหว้สามีสามครั้งก่อนแล้วจึงค่อยนั่งรับประทานอาหารร่วมสำรับกับสามี โดยให้นั่งพับขาให้เรียบร้อยอันเป็นการแสดงความเคารพต่อสามี

เนื้อหาส่วนที่ต่างกัน

สุภาสิตฉบับสตรีของเขมรมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกับสุภาสิตสอนหญิงของไทยแต่ก็มีเนื้อหาบางส่วนที่แตกต่างออกไป เช่น เมื่อกล่าวถึงผู้หญิงที่มีจิตใจโลเลไม่ซื่อสัตย์ต่อสามี สุภาสิตสอนหญิงได้ยกตัวอย่างนางโมราจากเรื่อง จันทโครพ เช่น

เพราะนารีมิได้ตรงจำนงหมาย
ทำให้ชายเคืองแค้นแสนกระสัน
เหมือนพวงนางโมราวิลาวรรณ

ยื่นพระครุฑผัวให้กับไอ้โจร

(สุภาชิตสอนหญิง)

สุภาชิตฉบับสตรีได้กล่าวถึงผู้หญิงที่มีจิตใจไม่เชื่อตรงต่อสามีโดยยกตัวอย่างนางภากี้ ดังความว่า

แม่หนูรูปหล่อแต่จิตตเจ้าอับปรีย
(แม่หนูรูปงามแต่จิตเจ้าอับปรีย)
ภูจากก็แกวกบรูปเห็ดฉาย
(ตุ๊กมาก็แกวกบรูปเห็ดฉาย)
โจรเจ็กโจลพุมทตตกสัตรพณราย
(ใจเป็นขู้ทั้งพรมหัตถกษัตริย์พรรณราย)
โทสหายนึ่งครุฑรตโจลอบดี
(ไปเป็นขู้กับครุฑทั้งสาม)
บานสุบนณณินฉอนมิฉนแฉอดมบ
(ได้ครุฑไม้อิ่มไม่หยุดไม่หย่อน)
เทสภพคนฉนเหี้ยตซาปี
(ไปเป็นขู้คนธรรพ์อีกเป็นสาม)
ตรูบณณตโพงพายกนុងชลธิ
(ต้องถูกลอยลงไปในชลธิ)
สุนยชีวีกนុងที่กนิกอนิจจา
(สูญชีวีในน้ำน่านอนิจจา)

(สุภาชิตฉบับสตรี)

เขมรมีวรรณคดีเรื่องจันทโครพหรือเรื่องมุจลินท์ของบัณฑิตสุอาตและเรื่องกาพย์ของสมเด็จพระท้าวพระยาภิรมย์รามอิศราธิปัตย์ (พระองค์ด้วง) วรรณคดีทั้งสองเรื่องได้ระบุว่าแปลไปจากภาษาไทย ส่วนสาเหตุที่สุภาชิตฉบับสตรีของเขมรนำนางภากี้มาเป็นตัวอย่างของผู้หญิงที่มีจิตใจโลเล ไม่เชื่อตรงต่อสามีแทนที่จะ

ยกตัวอย่างนางโมราจากเรื่องจันทโครพเช่นเดียวกับสุภาวดีสอนหญิงของไทย อาจเป็นเพราะเรื่องกาก็ฉบับสมเด็จพระศรีนครินทร์รามอิศราธิปัตย์ (พระองค์ด้วง) ได้รับความนิยมแพร่หลายมากในเขมร เพราะนอกจากจะมีฉบับที่ใช้อ่านแล้วยังมีฉบับที่แต่งเป็นบทละครอีกฉบับหนึ่งด้วย

สุภาวดีฉบับสตริของเขมรยังมีเนื้อหาสอนผู้หญิงเกี่ยวกับการเข้าสังคม เช่น การรับประทานอาหารร่วมกับผู้ดีว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะไม่ถูกนิทา และกล่าวถึงผู้หญิงอีกประเภทหนึ่งที่ชอบผู้ชายที่มีฐานะดีหรือมีตำแหน่งหน้าที่การงานดี ผู้หญิงประเภทนี้จะทำให้ผู้ชายที่ตนเองหมายปองหลงรักโดยใช้วิธีทำเสน่ห์ยาแฝด ซึ่งเนื้อความตอนนี้ไม่ปรากฏในสุภาวดีสอนหญิงของไทยแต่ปรากฏในสุภาวดีฉบับสตริของเขมร แต่พฤติกรรมดังกล่าวปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น ลิลิตพระลอและเสภาขุนช้างขุนแผน แสดงว่าคนไทยก็มีความรู้เกี่ยวกับการทำเสน่ห์ยาแฝดมานานแล้วแต่ที่ไม่ได้กล่าวไว้ในสุภาวดีสอนหญิงอาจเป็นเพราะการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่ไม่ค่อยนิยมเท่าใดนักในสังคมไทยและการที่ออกญาสุตตันตปริชา (อินท์) เพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมดังกล่าวเป็นที่นิยมในเขมรก็เป็นได้ นอกจากนั้นออกญาสุตตันตปริชา (อินท์) ยังได้กล่าวถึงสุภาวดีฉบับสตริ (จบบาสรี) ของสมเด็จพระศรีนครินทร์รามอิศราธิปัตย์ (พระองค์ด้วง) ว่าเป็นฉบับที่ใช้สั่งสอนผู้หญิงมาแต่โบราณดังความว่า

จบบาสรีหลวงองค์ดั่งทรงแต่งทุก
(ฉบับหญิงหลวงองค์ด้วงทรงแต่งไว้)
มานำนุกพิสาตรตามบาลี
(มีรายละเอียดตามบาลี)
จรรยยกมกเมื่อนำนางสุรี
(จงเอามาดูหนานางสตริ)
หาเครื่องเตือนสมารตียบานกฏีคาบ
(เป็นเครื่องเตือนสติได้ถูกต้อง)
สุภาวดีเยี่ยงเนแสงสงเขป

(สุภาสิตเรานี้แต่งสังเขป)
เพราะमानแบบโบราณก็เจริญจบ
(เพราะมีแบบโบราณหลายฉบับ)
นี้แต่งสำคัญสำคัญตาม
(จะแต่งซ้ำก็ซ้ำเกินตำรับ)
อนุญาตให้แต่งสังเขปแบบฉบับ
(เชิญสดับแต่งสังเขปเป็นแบบใหม่)

(สุภาสิตฉบับสตรี)

จากคำประพันธ์ข้างต้นทำให้ทราบว่า ขณะที่ยกย่องคุณค่าของสุภาสิต (อินท์) แต่งสุภาสิตฉบับสตรีฉบับนี้ประเทศเขมรมีสภาสิตฉบับสตรีแล้วหลายฉบับ ซึ่งฉบับหนึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พระองค์-ดั่ง) ซึ่งพระราชนิพนธ์ในปีพุทธศักราช 2380 ส่วนอีกฉบับหนึ่งน่าจะเป็นฉบับซึ่งระบุว่าเรียบเรียงโดย มิน-ไม แต่ไม่ได้รับรายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งและปีที่แต่งไว้ แต่เมื่อผู้เขียนศึกษาฉบับสตรีของมิน-ไม ในด้านเนื้อหาและรูปแบบคำประพันธ์แล้ว สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นฉบับสตรีที่เก่าแก่ของเขมรและน่าจะแต่งก่อนสุภาสิตฉบับสตรีของออกญาสุตตันตปริชา (อินท์)

ในตอนท้ายของสุภาสิตฉบับสตรีผู้แต่งได้กล่าวขอโทษผู้หญิงทั้งหลายว่าที่ผู้แต่งสอนให้ผู้หญิงปรนนิบัติผู้ชายอย่าคิดว่าเพราะผู้แต่งเป็นผู้ชายจึงได้สอนเช่นนั้นและขอโทษผู้ชายทั้งหลายที่ผู้แต่งนำเล่ห์เหลี่ยมของผู้ชายมาเปิดเผยให้ผู้หญิงทราบ ซึ่งอาจทำให้ผู้หญิงระมัดระวังตัวมากขึ้นไม่ปล่อยตัวปล่อยใจเหมือนแต่ก่อน โดยผู้แต่งออกตัวว่าการที่แต่งไว้เช่นนี้ไม่ใช่เพราะว่าผู้แต่งอิจฉาบรรดาหนุ่ม ๆ ทั้งหมด ผู้แต่งมีเจตนาเพียงเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติให้แก่ผู้หญิงถ้าผู้อ่านท่านใดไม่ชอบใจก็โปรดอย่าอ่าน ซึ่งเนื้อหาส่วนท้ายนี้ฉบับสตรีพรรณนาไว้ค่อนข้างยืดเยื้อซึ่งต่างจากสุภาสิตสอนหญิงของไทยที่กล่าวไว้แต่เพียงสั้น ๆ ว่า

สุภาสิตซึ่งประดิษฐ์มาไว้นี้
 ใ้จะแกล้งแต่งคำมารำพัน
 จะรำไปสักเท่าไรก็ไม่หมด
 อุตส่าห์ครองตริตรึกนึกจำเนียร
 พอเป็นเรื่องสำหรับดับทุกข์โศก
 เป็นตำรับแบบฉบับไว้ยัตยาว

ล้วนแต่มีเยี่ยงอย่างมาทั้งนั้น
 คนทุกวันนี้ย่อมอย่างนี้มีอาเกียรณ
 ซึ่เกียจจดกำหนดเมื่อยมือเขียน
 ตั้งความเพียรผูกข้อต่อเรื่องราว
 เป็นประโยชน์แก่สตรีที่สวยสาว
 ในเรื่องราวสุภาสิตลิขิตความ

(สุภาสิตสอนหญิง)

เมื่อผู้เขียนศึกษาเนื้อหาสุภาสิตฉบับสตรีแล้ว พบว่ามีเนื้อหาเหมือนกับสุภาสิตสอนหญิงของไทยมากเกินกว่าที่จะสรุปว่าเป็นความบังเอิญ เพราะนอกจากจะมีเนื้อหาในการสอนเหมือนกันแล้ว วิธีการเปรียบเทียบหรือถ้อยคำที่ใช้ในการเปรียบเทียบยังเหมือนกันอีกด้วย ส่วนที่ต่างกันก็คือสุภาสิตฉบับสตรีได้ขยายความของเนื้อหาในบางส่วนให้ยืดยาวออกไปเพื่อให้เหมาะสมกับค่านิยมวัฒนธรรมและประเพณีของชนชาติเขมร ทำให้เนื้อหาบางตอนซ้ำซ้อนไม่สั้นและกระชับเหมือนกับสุภาสิตสอนหญิงฉบับของไทย

เมื่อพิจารณาในเรื่องการใช้คำพบว่า สุภาสิตฉบับสตรีใช้คำที่ยืมไปจากภาษาไทยเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้บอกที่มาและแปลความหมายไว้อาจเป็นเพราะคนเขมรอ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายได้ แต่มีคำที่ผู้แต่งอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถว่าเป็นคำไทย และได้แปลความหมายไว้ว่าตรงกับคำในภาษาเขมรว่าอย่างไรมีจำนวนถึง 12 คำ ได้แก่ คำว่า รัก ชั่ว หมายถึง อับจน ผูก สง่า เจียมวาน เต็มที่ ยาเบื้อ เจียมตัว และ คนธรรม์ ซึ่งคำเหล่านี้อาจเป็นคำที่คนเขมรไม่คุ้นเคยผู้แต่งจึงต้องให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

เมื่อศึกษาสุภาสิตฉบับสตรีสำนวนออกญาสุตตันตปริชา (อินท์) ทำให้ผู้เขียนได้ข้อสรุปว่า สุภาสิตฉบับสตรีฉบับนี้เป็นวรรณคดีเขมรอีกเรื่องหนึ่งที่แปลไปจากสุภาสิตสอนหญิงของไทยอย่างแน่อนจนถึงแม้ว่าผู้แต่งจะมีได้ระบุที่มาของหนังสือเล่มนี้ไว้อย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใดก็ตาม แต่จากการศึกษาความเหมือนในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ตลอดจนประวัติผู้แต่งคือออกญาสุตตันตปริชา (อินท์) ที่ได้เดินทางเข้ามาศึกษาวิชาการในประเทศไทยในราวปีพุทธศักราช 2422

และได้พำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานถึง 7 ปี เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีใจรักด้านกาพย์กลอนอยู่แล้ว คงได้ศึกษาวรรณคดีไทยมากมายหลายเรื่องและคงได้อ่านสุภาษิตสอนหญิงของไทยแล้วเกิดความประทับใจจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะแปลงสุภาษิตสอนหญิงของไทยไปเป็นสุภาษิตฉบับสตรีของเขมร เพื่อใช้เป็นแนวทางประพฤติให้ผู้หญิงเขมรเพราะค่านิยมและแนวทางปฏิบัติตนของผู้หญิงในสังคมเขมรและสังคมไทยไม่แตกต่างกันเท่าใดนักเพราะชนชาติไทยและชนชาติเขมรมีวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกันอยู่แล้ว ผู้เขียนคิดว่ายังมีวรรณคดีเขมรอีกหลายเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีไทย จึงเป็นหน้าที่ของผู้สนใจที่จะศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- จินตริย์ (นามแฝง). 2535. สตรีเขมรในคติความเชื่อและขนบประเพณี. *ศิลปวัฒนธรรม*, 16. 9 [กรกฎาคม].
- บรรจบ พันธุเมธา. 2517. *พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1-4*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- พัชนี อัยยวงศ์. 2521. จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภาษิตสอนหญิงคำกลอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศานติ ภัคดีคำ. 2543. *กวีศรีกัมพูชา (ความเรียงว่าด้วยประวัติกวีเขมร)*. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานอุปสมบทของนายศานติ ภัคดีคำ, วันเสาร์ที่ 8 เมษายน พุทธศักราช 2543.
- ศิลปากร, กรม. 2538. *ชีวิตและงานของสุนทรภู่*. กรุงเทพฯ: องค์การคำของคุรุสภา.
- สงบ บุญคล้าย. 2542. *ประวัติวรรณกรรมเขมร*. บุรีรัมย์ฯ: สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- สถิต เสมานิล. 2517. *ภูไทกันแน่. วารสารสมุดไทย*, 2 [กรกฎาคม]: 2.
- สุนทรภู่. 2512. *สุภาษิตสอนสตรี สวัสดิรักษาคำกลอน และเพลงยาวถวายโอวาท*. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ รองอำมาตย์ตรีขุนรยงกิจจาการ. ธนบุรี: โรงพิมพ์อักษรเพชรเกษม.
- พุทธสาสนนฤติย. 2539. *อุบายเพลง ๗. ภูนเพญ*.
- ออกญาสุตตันตปรีชา (สินธุ์). 2502. *สุภาษิตฉบับสตรี*. ภูนเพญ: พุทธสาสนนฤติย.